

Ministerialtidende

2011

Udgivet den 28. december 2011

19. december 2011.

Nr. 104.

Vejledning om international kompetence i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær mv.

1. Indledning

Formålet med denne vejledning er at beskrive reglerne om international kompetence i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær mv. (herefter kaldet sager om forældremyndighed mv.).

Når statsforvaltningen modtager en ansøgning om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær mv., skal statsforvaltningen altid undersøge, om der er international kompetence til at behandle sagen i Danmark. Har statsforvaltningen ikke kompetence til at behandle sagen, skal ansøgningen afvises (se pkt. 8).

En sag om forældremyndighed mv. kan som udgangspunkt kun behandles i Danmark, hvis barnet har bopæl i Danmark. Der kan dog også i nogle situationer træffes afgørelser om forældremyndighed mv., hvis barnet ikke bor i Danmark, men kun opholder sig her i landet, navnlig når sagen er hastende. Der er endvidere særlige kompetenceregler, når barnet er blevet bortført til et andet land, og når der behandles en tilsvarende sag om forældremyndighed mv. i et andet land. Kompetencereglerne er nærmere beskrevet i det følgende.

Forældreansvarsloven indeholder i § 46 følgende bestemmelse om statsforvaltningernes internationale kompetence i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær mv.:

»§ 46. Statsforvaltningen kan behandle en sag om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v., hvis betingelserne i retsplejelovens § 448 f er opfyldt.

Stk. 2. Statsforvaltningens afvisning af at behandle en sag om forældremyndighed og barnets bopæl efter §§ 11, 14, 15 og 17, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, kan efter anmodning fra en af parterne indbringes for retten.«

Bestemmelsen sikrer, at den internationale kompetence i sager om forældremyndighed mv. er reguleret af samme regelsæt – retsplejelovens § 448 f med tilhørende konventioner mv. (se pkt. 2) – uanset om sagen behandles af domstolene eller statsforvaltningen.

Om anerkendelse af udenlandske forældremyndighedsafgørelser henvises til vejledning om anerkendelse af udenlandske afgørelser mv. om forældremyndighed, der findes på familiestyrelsen.dk.

2. Oversigt over reguleringen af statsforvaltningernes internationale kompetence i sager om forældremyndighed mv.

Efter § 46 i forældreansvarsloven reguleres statsforvaltningernes internationale kompetence i sager om forældremyndighed mv. af retsplejelovens § 448 f, der er beskrevet i pkt. 5.

Efter retsplejelovens § 448 f, stk. 4, kan kompetencereglerne i § 448 f, stk. 1-3, fraviges ved overenskomst med fremmed stat. Retsplejelovens § 448 f, stk. 4, indebærer, at statsforvaltningernes internationale kompetence også er reguleret af konventioner, der er omfattet af bestemmelsen. Det drejer sig om følgende konventioner:

- Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn), kapitel II (se pkt. 3 og 5).
- Haagerkonventionen af 1980 (Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser), jf. børnebortførelsesloven (se pkt. 5.3.1.b.).
- Den Nordiske Ægteskabskonvention (Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om ændring i konventionen mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende internationalprivatretlige bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål undertegnet i Stockholm den 6. februar 1931 med senere ændringer) (se pkt. 6).

Kompetencebestemmelserne i § 448 f finder således kun anvendelse, i det omfang en sag ikke er omfattet af disse konventioner. I praksis vil de fleste kompetencespørgsmål formentlig skulle afgøres efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, der derfor beskrives nærmere i pkt. 3.

3. Haagerbørnebeskyttelseskonventionen - generelt

Haagerbørnebeskyttelseskonventionen gælder for alle sager om forældreansvar. Begrebet »forældreansvar« (»parental responsibility«) er ikke defineret nærmere i konventionen, men i forhold til dansk ret omfatter konventionens forældreansvarsbegreb i hvert fald:

- Forældremyndighed
- Barnets bopæl
- Samvær
- Anden kontakt med barnet
- Ret til orientering om barnet
- Afgørelse om udenlandsrejse

Derudover omfatter konventionens forældreansvarsbegreb former for forældreansvar, der ikke kendes i dansk ret. Forældreansvar i konventionens forstand skal således forstås bredere end forældremyndighed mv. efter forældreansvarsloven. Eksempelvis omfatter konventionens forældreansvarsbegreb situationer, hvor andre end barnets forældre har del i forældreansvaret, samtidig med at forældrene har fælles forældreansvar over barnet. Indholdet af forældreansvar, der tilkommer sådanne personer, kan dog være begrænset i forhold til det forældreansvar, der tilkommer barnets forældre.

Endelig omfatter konventionens forældreansvarsbegreb også værgemål efter værgemålsloven og »repræsentant-skab« i relation til uledsagede mindreårige udlændinge, jf. udlændingelovens § 56 a. Disse sagsområder er dog ikke omfattet af denne vejledning.

Konventionen blev sat i kraft i Danmark ved § 1, stk. 1, i lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven) den 1. oktober 2011, jf. bekendtgørelse nr. 970 af 29. september 2011 om ikrafttræden af dele af lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen.

Oversigt over de lande, som Danmark samarbejder med efter konventionen, findes på familiestyrelsen.dk. Danmark samarbejder ikke med alle de stater, der har tiltrådt konventionen. Dette følger af konventionens artikel 57, jf. artikel 58. Når der i denne vejledning henvises til en stat, der har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, menes alene en stat, som Danmark samarbejder med efter konventionen.

Se nærmere om konventionen i vejledning nr. 9470 af 6. oktober 2011 om anvendelsen af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i sager efter forældreansvarsloven og på familiestyrelsen.dk.

4. Forholdet mellem kompetencereglerne i retsplejelovens § 448 f og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

De generelle kompetenceregler i sager om forældreansvar mv. findes i retsplejelovens § 448 f og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens kapitel II (artikel 5-14). Bestemmelserne i de 2 regelsæt er formuleret forskelligt, men indholdsmæssigt er kompetencereglerne stort set ens (note 1). Det vil således normalt være uden betydning, om et kompetence-spørgsmål afgøres efter reglerne i retsplejeloven eller i konventionen.

Der er dog forskelle mellem de 2 regelsæt på enkelte sagsområder mv. Det gælder for så vidt angår:

- Tidspunktet for fastlæggelsen af den internationale kompetence (se pkt. 5.2.).
- Internationale børnebortførelser (se pkt. 5.3.).

- Overførsel af kompetence fra et land til et andet (se pkt. 5.8.).
- Litispendens (se pkt. 5.9.).

Inden for disse sagsområder gælder kompetencebestemmelserne i konventionen kun, hvor en sag har tilknytning til to eller flere stater, der har tiltrådt konventionen. Det er derfor i sådanne situationer vigtigt at få afklaret, om sagen er omfattet af konventionen eller af retsplejeloven.

I alle andre situationer har kompetencebestemmelserne i konventionen forrang for de tilsvarende kompetencebestemmelser i retsplejeloven. Afgørelser om kompetence træffes derfor under henvisning til konventionen. Da retsplejelovens bestemmelser er mere læsevenlige end konventionens, kan dog være hensigtsmæssigt også at henvise til den tilsvarende bestemmelse i retsplejeloven.

5. De generelle kompetenceregler: Retsplejelovens § 448 f og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Kompetencebestemmelserne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen findes i bilag 1 til denne vejledning. Den fulde ordlyd af konventionen findes som bilag til i Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven.

Kompetencebestemmelserne i retsplejelovens § 448 f findes i bilag 2 til denne vejledning.

Kompetencebestemmelserne i de 2 regelsæt regulerer danske myndigheders internationale kompetence i følgende sagstyper:

- Anmeldelse eller godkendelse af aftaler om forældremyndighed (§ 7, stk. 1, § 9, § 10 og § 13).
- Uenighed om opløsning af fælles forældremyndighed (§ 11).
- Etablering af fælles forældremyndighed eller overførsel af forældremyndighed mod den anden forælders protest (§ 14).
- Forældremyndighed ved forældremyndighedsindehaverens død (§ 15).
- Afgørelse om barnets bopæl (§ 17).
- Afgørelse om samvær med forældre (§ 19, jf. § 21)
- Afgørelse om samvær med andre end forældre (§ 20, jf. § 21)
- Afgørelse om samvær med et bortadopteret barn (§ 20 a, jf. § 21)
- Midlertidig afgørelse om samvær (§ 29).
- Afgørelse om anden kontakt end samvær (f.eks. telefon- eller brevkontakt) og om fratagelse af retten til orientering mv. om barnet (§ 22 og § 23, stk. 4).
- Tilladelse til at tage barnet med til udlandet, Grønland eller Færøerne (§ 25).
- Afgørelse om midlertidig forældremyndighed eller bopæl for barnet under rettens eller statsforvaltningens behandling af en sag om forældremyndighed eller bopæl (§ 26).
- Afgørelse om midlertidig forældremyndighed, fordi der er risiko for, at den ene forælder vil bortføre barnet til udlandet (§ 27).

- Afgørelse om midlertidig forældremyndighed, fordi forældremyndighedsindehaveren er forhindret i at træffe bestemmelse om barnets forhold (§ 28).

Kompetencebestemmelserne vedrørende disse sager om forældremyndighed mv. gennemgås i det følgende. Medmindre andet er anført, gælder kompetencebestemmelserne for alle ovennævnte sagstyper, der i vejledningen beskrives »sager om forældremyndighed mv.«.

5.1. Barnet har bopæl i Danmark (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, og stk. 3, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 5)

Det centrale i kompetencereglerne er, at en sag om forældremyndighed mv. som udgangspunkt kun kan behandles i det land, hvor barnet har bopæl. Baggrunden for dette udgangspunkt er, at myndighederne i barnets bopælsland normalt vil have de bedste muligheder for at indsamle oplysninger om barnet – herunder gennem f.eks. en børnesagkyndig undersøgelse – med henblik på at vurdere, hvad der vil være bedst for barnet i relation til forældremyndighed mv. Dette er i overensstemmelse med indledningen til konventionen, hvor de stater, der undertegner den, bekræfter, at barnets bedste skal være det overordnede hensyn.

En sag om forældremyndighed mv. kan derfor normalt kun behandles i Danmark, hvis barnet har bopæl her. Det er derfor nødvendigt at fastlægge, hvornår et barn har bopæl i Danmark, herunder hvordan begrebet »bopæl« skal forstås.

I kompetencereglerne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen anvendes ikke »bopæl«, men »sædvanligt opholdssted« (»habitual residence«). Udtrykket »bopæl« i retsplejelovens § 448 f skal efter bemærkningerne til bestemmelsen forstås på samme måde som udtrykket »sædvanligt opholdssted« i konventionen.

Efter forarbejderne til Haagerbørnebeskyttelsesloven svarer sædvanligt opholdssted nogenlunde til bopælsbegrebet i retsplejelovens § 235, stk. 1 og 2. »Bopæl« i disse bestemmelser fortolkes som det sted, hvor man har sit hjem, hvor ens ejendele i almindelighed befinder sig, og hvor man opholder sig, når man ikke af særlige grunde opholder sig et andet sted, f.eks. på grund af sygdom, ferie, studie- eller forretningsrejse eller fængselsophold (se note 2). Det er således udgangspunktet, at man har bopæl i Danmark, hvis tilknytningen hertil er mindst ligeså stærk som til udlandet. Bopæl i Danmark kan opgives ved at tage bopæl i udlandet. En person med bopæl i Danmark opgiver således sin bopæl her i landet, når han tager bopæl i udlandet og ikke længere har en tilsvarende stærk tilknytning til Danmark. Det er dog muligt at have bopæl i mere end én stat.

Ved afgørelsen af, om et barn har bopæl i Danmark, skal der tages udgangspunkt i barnets egen situation. Børn kan således have en bopæl, der er forskellig fra deres forældres bopæl. Forældrenes bopæl kan dog have betydning ved fastlæggelsen af barnets bopæl.

Et barn kan erhverve bopæl i en anden stat i det øjeblik, barnet – eventuelt sammen med sin familie – flytter fra en

stat til en anden. Om der er tale om et permanent skift af bopæl, beror på en konkret vurdering.

Et barn kan have bopæl i Danmark, selvom det opholder sig i et andet land. Omvendt har et barn, der opholder sig i Danmark, ikke nødvendigvis bopæl her. Eksempelvis kan der ved kostskoleophold opstå spørgsmål om, hvorvidt barnet har taget bopæl på det sted, hvor barnet aktuelt opholder sig.

Som udgangspunkt medfører et barns midlertidige fravær fra det land, hvor barnet har bopæl, f.eks. på grund af ferie, skolegang eller udøvelse af samvær, ikke nogen ændring i barnets bopæl. Drejer det sig om et længerevarende skoleophold, f.eks. kostskole el.lign., beror det på et konkret skøn, om barnet har bopæl eller kun ophold i det pågældende land.

Et barn, der alene har midlertidigt ophold i Danmark, f.eks. turistvisum, har som udgangspunkt ikke bopæl i Danmark.

Det er principielt uden betydning for vurderingen af, om et barn har bopæl i Danmark, om barnet i CPR-registret er registreret med en aktuel bopæl her i landet.

Ved TFA2008. 441ØL er det fastslået, at forældremyndighedssag ikke kan behandles i Danmark, når børnene inden sagsanlægget er flyttet fra Danmark.

Problemer med at fastlægge, hvor barnet har bopæl, kan navnlig opstå i situationer, hvor barnet midlertidigt »bor« i et andet land sammen med begge sine forældre – eller kun med den ene forælder – og den midlertidige bopæl i udlandet skyldes, at forældrene – eller en af dem – er udstationeret eller af andre grunde har en arbejdskontrakt, der er tidsbegrænset og af kortere varighed. Det beror på en konkret vurdering, om barnets midlertidige ophold medfører et bopælsskifte, eller om barnet bevarer bopæl i sit hidtidige bopælsland. Ved vurderingen lægges der bl.a. vægt på længden af det midlertidige ophold og barnets tilknytning til sit hidtidige bopælsland under det midlertidige ophold. Der kan endvidere lægges vægt på, hvilket lands myndigheder der må anses for bedst egnede til at indsamle oplysninger om barnet med henblik på at vurdere, hvad der vil være bedst for barnet i relation til forældremyndighed mv.

Efter retspraksis (U2009. 537ØL (TFA2009. 152/1ØL)) bevarer et barn af en dansk diplomat, der er udstationeret i et andet land, sin bopæl i Danmark i relation til kompetencen til at behandle en sag om forældremyndighed mv. Ved dommen er der ikke generelt taget stilling til, i hvilket land et barn, der er flyttet fra et land til et andet land sammen med en udstationeret forælder, der ikke er diplomat, har bopæl.

Et ufødt barn anses for at have bopæl i Danmark, hvis moderen har bopæl her. Dette betyder, at der i Danmark er kompetence til at indgå en aftale om forældremyndighed inden barnets fødsel efter forældreansvarslovens § 7, stk. 1, hvis barnets mor har bopæl her i landet.

5.2. Tidspunktet for fastlæggelsen af den internationale kompetence

Tidspunktet for fastlæggelsen af danske myndigheders internationale kompetence til at behandle sager om forældre-

myndighed mv. afhænger af, om sagen er omfattet af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen eller alene af retsplejelovens § 448 f.

Efter begge regelsæt fastlægges kompetencen i udgangspunktet efter forholdene på tidspunktet for sagens start i statsforvaltningen. De 2 regelsæt indeholder imidlertid forskelle i relation til en myndigheds fortsatte kompetence til at behandle en sag, hvis barnet under sagen flytter fra det pågældende land. Dette beskrives nærmere i det følgende.

5.2.1. Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Hvis barnet under behandlingen af en sag, der er omfattet af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, flytter fra Danmark og tager bopæl i en anden konventionsstat, mister danske myndigheder kompetencen til at fortsætte behandlingen af sagen. Dette fremgår af den forklarende rapport, der er udarbejdet som en »kommentar« til konventionen (se note 3).

Hvis det godtgøres, at barnet har taget bopæl i en anden konventionsstat - og ikke bare midlertidigt opholder sig der (se pkt. 5.1. om konventionens bopælsbegreb) – skal statsforvaltningen afvise at fortsætte behandlingen af sagen (se pkt. 8).

Omvendt får danske myndigheder kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv., hvis barnet er flyttet til Danmark. Det gælder også, selvom en tilsvarende sag var under behandlingen i barnets hidtidige bopælsland, der var omfattet af konventionen. Sagen i Danmark skal derfor ikke afvises under henvisning til litispendensreglen i konventionens artikel 13 (se pkt. 5.9.).

Se pkt. 5.2.2. vedrørende situationer hvor barnet flytter til en ikke-konventionsstat.

5.2.2. Retsplejelovens § 448 f

Flytter et barn fra Danmark under behandlingen af en sag om forældremyndighed mv. og tager bopæl i en stat, som Danmark ikke samarbejder med efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, beholder danske myndigheder kompetencen til at fortsætte behandlingen af sagen. Det følger af forarbejderne til forældreansvarslovens § 46 (se note 4). Fra retspraksis se U2008. 287Ø (TFA2008. 75ØL).

Det indebærer, at i de sager om forældremyndighed mv., der starter i statsforvaltningen og derefter indbringes for domstolene (se pkt. 8.1.), er det forholdene på tidspunktet for statsforvaltningens modtagelse af anmodningen, der er afgørende også for domstolenes internationale kompetence. Den omstændighed, at de forhold, der ved indgivelsen af anmodningen til statsforvaltningen dannede grundlag for kompetence i Danmark, er ændret på tidspunktet for indbringelsen af sagen for domstolene, medfører derfor ikke, at retten ikke har kompetencen til at behandle sagen. I en situation hvor barnet flytter fra Danmark under statsforvaltningens behandling af sagen, skal behandlingen af sagen fortsætte, og hvis det ikke lykkes at finde en forligsmæssig løsning på sagen, skal statsforvaltningen efter anmodning fra en af parterne indbringe sagen for retten, jf. forældreansvarslovens

§ 40. Retten vil i en sådan situation have international kompetence til at behandle sagen. Det er således uden betydning, at der – vurderet efter forholdene på det tidspunkt, hvor sagen indbringes for retten – ikke ville være kompetence til at behandle den efter retsplejelovens § 448 f.

5.3. Internationale børnebortførelser

Konventionssamarbejdet efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen og Haagerkonventionen af 1980 har bl.a. til formål at sikre, at et barn, der bortføres til en anden konventionsstat, tilbagegives hurtigst muligt til sin bopælsstat. Konventionssamarbejdet indebærer også, at den stat, som barnet bortføres til, som udgangspunkt ikke har kompetence til at afgøre spørgsmål om forældremyndigheden mv. over barnet. Samtidig bevarer myndighederne i barnets hidtidige bopælsstat kompetencen til at afgøre sådanne spørgsmål. Disse regler gennemgås i det følgende, idet det bemærkes, at der er visse forskelle mellem kompetencereglerne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, Haagerkonventionen af 1980 og retsplejelovens § 448 f.

Efter artikel 7, stk. 2, i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen anses en bortførelse eller tilbageholdelse af et barn for ulovlig:

- når den strider mod en forældremyndighed, der tilkommer en person, institution eller anden myndighed, i fællesskab eller alene, i henhold til loven i den stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen, og
- denne forældremyndighed faktisk blev udøvet, i fællesskab eller alene, da fjernelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke fjernelsen eller tilbageholdelsen var sket.

Denne definition gælder også for sager, der er omfattet af Haagerkonventionen af 1980 (se konventionens artikel 3), og for sager, der falder uden for konventionssamarbejdet, og hvor kompetencen derfor skal afgøres efter retsplejelovens § 448 f.

Danske myndigheder har trods bortførelsen kompetence til at træffe afgørelse om forældremyndighed mv., hvis barnet opholder sig her, og sagen er hastende, jf. retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 5, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 7, stk. 3, jf. artikel 11 (se pkt. 5.4.3).

5.3.1. Barnet er blevet bortført til Danmark

5.3.1.a. Barnet er blevet bortført til Danmark fra en stat, der har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (artikel 7)

Hvis barnet er blevet bortført til Danmark eller tilbageholdes her, og barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen boede i et land, der havde tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, skal danske myndigheders internationale kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv. vedrørende barnet afgøres efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 7.

Efter denne bestemmelse bevarer myndighederne i barnets hidtidige bopælsstat kompetencen til at behandle sager om forældremyndighed mv. over barnet, selvom barnet opholder sig i Danmark, når barnet er blevet bortført hertil eller tilbageholdes her.

Der etableres dog international kompetence i Danmark til at behandle sager om forældremyndighed mv. over barnet, når barnet har fået »sædvanligt opholdssted« her i landet, og en af følgende to betingelser er opfyldt:

- 1) Alle forældremyndighedsindehavere har affundet sig med, at barnet bor i Danmark.
- 2) Barnet har boet i Danmark i mindst ét år, efter at forældremyndighedsindehaveren har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, og der er ikke fremsat anmodning om tilbagegivelse af barnet inden for et års fristen, eller der er fremsat en sådan anmodning, men den er blevet afvist, tilbagekaldt el.lign. ved en endelig afgørelse, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser i Danmark.

Selvom disse betingelser ikke er opfyldt, har danske myndigheder i hastetilfælde kompetence til at træffe afgørelse om forældremyndighed mv. til beskyttelse af barnet, jf. Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 7, stk. 3, jf. artikel 11 (se pkt. 5.4.3).

5.3.1.b. Barnet er blevet bortført til Danmark fra en stat, der har tiltrådt Haagerkonventionen af 1980 eller Europarådskonventionen af 1980 (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, samt § 19 i børnebortførelsesloven)

Hvis barnet er blevet bortført til Danmark eller tilbageholdes her, og barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen boede i et land, der havde tiltrådt Haagerkonventionen af 1980 eller Europarådskonventionen af 1980 (se note 5), men som ikke havde tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, skal danske myndigheders internationale kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv. vedrørende barnet afgøres efter retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3.

Efter disse bestemmelser har danske myndigheder som udgangspunkt ikke kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv. vedrørende et barn, hvis barnet er blevet bortført til Danmark eller tilbageholdes her, og barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen boede i et land, der havde tiltrådt Haagerkonventionen af 1980 eller Europarådskonventionen af 1980. Danske myndigheder får dog kompetence til at behandle en sådan sag, hvis en af følgende betingelser er opfyldt:

- Barnet har haft bopæl i Danmark i mere end et år efter, at forældremyndighedsindehaveren har fået eller burde have fået kendskab til, at barnet boede i Danmark, og inden for denne et års frist er der ikke indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet.
- Inden for et års fristen er der indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet, men den er blevet afslået. Det må forudsættes, at der er tale om en endelig afgørelse.

Det må herudover antages, at danske myndigheder også får international kompetence til at behandle sagen, hvis forældremyndighedsindehaveren efterfølgende har affundet sig med, at barnet bor i Danmark

Bestemmelserne er udarbejdet på baggrund af artikel 7 i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (se pkt. 5.3.1.a.)

Haagerkonventionen af 1980 vedrører anmodninger om tilbagegivelse af bortførte eller tilbageholdte børn, oftest i situationer hvor forældrene har fælles forældremyndighed, og hvor den fælles forældremyndighed ikke bygger på en afgørelse, men følger direkte af loven i det pågældende land, f.eks. fordi barnet er født, mens barnets forældre var gift med hinanden.

Europarådskonventionen af 1980 vedrører anmodninger om tilbagegivelse af bortførte eller tilbageholdte børn i situationer, hvor der er truffet en afgørelse om forældremyndigheden i det pågældende land. Det drejer sig eksempelvis om situationer, hvor den ene forælder har fået eneforældremyndighed over barnet, og hvor den anden forælder derefter »bortfører« barnet til et andet land.

Behandlingen af sager efter de to konventioner om bortførelse af et barn til Danmark er reguleret af lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser mv. (internationale børnebortførelser). Oversigt over hvilke lande Danmark samarbejder med om de to konventioner, findes på boernebortførelse.dk.

Ligesom i bortførelsessager efter Haagerbørnebortførelseskonventionen har danske myndigheder i disse sager kompetence til at træffe afgørelse om forældremyndighed mv., når sagen er hastende. Det er dog også en betingelse, at en afgørelse fra myndighederne i det land, hvor barnet har bopæl, ikke kan afventes, jf. retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 5, (se pkt. 5.4.3).

Fra retspraksis se TFA2011. 238ØL.

I sager, der er omfattet af Haagerkonventionen af 1980, indeholder *børnebortførelsesloven i § 19* yderligere en bestemmelse, der forhindrer danske myndigheder i at træffe afgørelse om forældremyndighed mv., når barnet er bortført til Danmark eller tilbageholdes her:

»§ 19. Er der fremsat anmodning om tilbagegivelse af et barn efter § 10, stk. 1, kan der ikke træffes afgørelse i en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl her i landet, før anmodningen er behandlet.

Stk. 2. Bliver det under en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl her i landet af centralmyndigheden oplyst, at barnet ulovligt opholder sig her, jf. § 10, stk. 2, uden at der er indgivet anmodning om tilbagegivelse af barnet efter § 10, stk. 1, kan retten ikke træffe afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl, medmindre der har været rimelig tid til at fremsætte en sådan anmodning.«

Bestemmelsen inkorporerer artikel 16 i Haagerkonventionen 1980. Bestemmelsen gælder kun i forhold til lande, som Danmark samarbejder med gennem konventionen, og den gælder kun for børn under 16 år. Det er uden betydning, om

sagen er indledt i Danmark, før anmodningen om tilbagegivelse er fremsat.

Bestemmelsen udelukker, at der træffes en midlertidig afgørelse om forældremyndighed mv. Det er uafklaret om dette også gælder, hvis barnet er bortført fra en stat, der har tiltrådt både Haagerkonventionen af 1980 og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (se pkt. 5.3.1.a.).

5.3.1.c. Barnet er blevet bortført til Danmark fra en stat, som Danmark ikke samarbejder med om børnebortførelser mv. (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3)

Hvis barnet er blevet bortført til Danmark eller tilbageholdes her, og barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen boede i et land, som Danmark ikke samarbejder med om børnebortførelser mv. efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, Haagerkonventionen af 1980 og Europarådskonventionen af 1980, skal danske myndigheders internationale kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv. vedrørende barnet formelt afgøres efter retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3.

Som anført i pkt. 5.3.1.b. følger det af disse bestemmelser, at danske myndigheder som udgangspunkt ikke har kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv. vedrørende et barn, hvis barnet er blevet bortført til Danmark eller tilbageholdes her.

Bestemmelserne er udarbejdet på baggrund af artikel 7 i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (se pkt. 5.3.1.a.). Artikel 7 finder kun anvendelse, hvis det land, som barnet er bortført fra eller tilbageholdes fra, og det land, som barnet er bortført til eller tilbageholdes i, samarbejder med hinanden efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Konventionen indeholder bl.a. bestemmelser om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed. I en sag om bortførelse eller tilbageholdelse medfører samarbejdet efter konventionen, at der ikke i det land, som barnet er bortført til eller tilbageholdes i, kan træffes en afgørelse om forældremyndigheden mv. over barnet – bortset fra hastende afgørelser. Afgørelsen om forældremyndigheden mv. skal i stedet træffes i det land, hvor barnet boede inden bortførelsen eller tilbageholdelsen. Denne afgørelse skal som udgangspunkt anerkendes og fuldbyrdes i det land, som barnet er bortført til eller tilbageholdes i (se konventionens artikel 23-28).

Et tilsvarende samarbejde er etableret efter Haagerkonventionen af 1980 og Europarådskonventionen af 1980 (se pkt. 5.3.1.b.). Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, passer derfor til samarbejdet efter disse konventioner.

Derimod passer retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, ikke til situationer, hvor barnet er bortført til Danmark, fra et land, som Danmark ikke samarbejder med om børnebortførelser mv. Dette skyldes, at afgørelser om forældremyndighed mv. fra sådanne lande ikke kan fuldbyrdes i Danmark, og at forældremyndighed, der følger af loven i sådanne lande, ikke kan danne grundlag for tilbagegivelse af et barn fra Danmark. En anmodning fra et ikke-konventions-

land om tilbagegivelse af et barn, der opholder sig i Danmark, vil således ikke kunne tages til følge.

Retsplejelovens § 448 f, stk. 3, medfører efter sin ordlyd, at danske myndigheder ikke har kompetence til at behandle en sag om forældreansvar mv., når et barn er bortført til eller tilbageholdes i Danmark, og barnet før bortførelsen eller tilbageholdelsen boede i et ikke-konventionsland. Det har efter Familiestyrelsens opfattelse ikke været meningen med bestemmelsen på den måde at bringe barnet i en situation, hvor der ikke kan træffes afgørelse om forældremyndigheden mv. over barnet i Danmark, hvor barnet nu bor, mens samtidig ikke i barnets hidtidige bopælsland kan træffes en afgørelse om forældremyndighed mv., der kan anerkendes og fuldbyrdes i Danmark.

Det er herefter Familiestyrelsens opfattelse, at statsforvaltningen kan påbegynde behandlingen af en sag om forældremyndighed mv. over et barn, selvom statsforvaltningen er vidende om, at barnet er bortført mv. til Danmark fra en ikke-konventionsstat. Hvis der indgives en anmodning til fogedretten om tilbagegivelse af barnet, bør statsforvaltningen dog overveje, om dette giver anledning til at sætte sagen i bero.

Sættes sagen i bero, kan statsforvaltningen efter retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 5, (se pkt. 5.4.3) i hastende situationer træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndighed mv. Da en afgørelse om forældremyndighed fra den ikke-konventionsstat, som barnet er bortført eller tilbageholdes fra, ikke kan anerkendes eller fuldbyrdes i Danmark, er det ikke en betingelse for at træffe afgørelse efter denne bestemmelse, at sagen er så hastende, at en afgørelse fra myndighederne i den pågældende stat ikke kan afventes.

5.3.2. Barn med bopæl i Danmark er blevet bortført til udlandet

5.3.2.a. Barn med bopæl i Danmark er blevet bortført til en stat, der har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (artikel 7)

Hvis barnet er blevet bortført fra Danmark til en stat, der har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, skal danske myndigheders internationale kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv. vedrørende barnet afgøres efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 7. Efter denne bestemmelse bevarer danske myndigheder kompetencen til at behandle sager om forældremyndighed mv. over barnet, selvom barnet ikke opholder sig i Danmark.

Myndighederne i den stat, som barnet er bortført til eller tilbageholdes i, overtager dog den internationale kompetence til at behandle sager om forældremyndighed mv. over barnet, når barnet har fået »sædvanligt opholdssted« i den stat, og en af følgende to betingelser er opfyldt:

- 1) Alle forældremyndighedsindehavere har affundet sig med, at barnet bor i den pågældende stat.
- 2) Barnet har boet i den pågældende stat i mindst ét år, efter at forældremyndighedsindehaveren har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted,

og der er ikke fremsat anmodning om tilbagegivelse af barnet inden for et års fristen, eller der er fremsat en sådan anmodning, men den er blevet afvist, tilbagekaldt el.lign. ved en endelig afgørelse, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser.

5.3.2.b. Barn med bopæl i Danmark er blevet bortført til en stat, der ikke har tiltrådt

Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 2, og stk. 2)

Hvis et barn med bopæl i Danmark ulovligt er bortført til eller tilbageholdes i en stat, der ikke har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, bevarer danske myndigheder som udgangspunkt den internationale kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv. vedrørende barnet, jf. § 448 f, stk. 1, nr. 2.

Efter § 448 f, stk. 2, mister danske myndigheder dog kompetencen, hvis alle følgende 3 betingelser er opfyldt:

- 1) Barnet har haft bopæl i udlandet i mere end et år efter, at forældremyndighedsindehaveren har fået eller burde have fået kendskab til barnets bopæl.
- 2) Inden for denne 1 års frist er der ikke indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet, eller behandlingen af en anmodning om tilbagegivelse, der er indgivet inden for et års fristen, er afsluttet (tilbagekaldt, afvist, afslået el.lign.).
- 3) Barnet er faldet til i sine nye omgivelser. Denne betingelse har navnlig selvstændig betydning i de tilfælde, hvor en forældremyndighedsindehaver har indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet inden for et års fristen, men hvor anmodningen er blevet afslået. Betingelsen om, at barnet skal være faldet til i sine nye omgivelser, for at danske myndigheder ikke længere har kompetence, giver mulighed for at beslutte – ud fra et skøn over, om barnet kan anses for at være faldet til i sine nye omgivelser – at udøve kompetence, selvom barnet har haft bopæl i udlandet i mere end et år efter, at indehaveren af forældremyndigheden fik eller burde have fået kendskab til barnets bopæl, og selv om myndighederne i bopælslandet har afslået at tilbagegive barnet. Fra retspraksis se TFA2011. 238ØL.

Efter bemærkningerne til bestemmelserne mister danske myndigheder endvidere kompetencen, hvis forældremyndighedsindehaveren har affundet sig med den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse.

Bestemmelserne finder anvendelse, uanset om barnet er bortført til eller tilbageholdes i et land, der har tilsluttet sig Haagerkonventionen af 1980, Europarådskonventionen af 1980 eller et ikke-konventionsland.

5.4. Barnet har ophold, men ikke bopæl, i Danmark

Tre af kompetencebestemmelserne i retsplejelovens § 448 f og i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen giver danske myndigheder mulighed for at træffe afgørelse om forældremyndighed mv. over et barn, der opholder sig i Danmark, men som ikke har bopæl her:

- Barnet opholder sig i Danmark, og barnets bopæl kendes ikke (pkt. 5.4.1.)
- Barnet opholder sig i Danmark på grund af uroligheder i sit hjemland (pkt. 5.4.2.)
- Barnet opholder sig i Danmark, og sagen er så hastende, at en afgørelse fra myndighederne i det land, hvor barnet har bopæl, ikke kan afventes (pkt. 5.4.3.)

Disse bestemmelser bør først og fremmest anvendes til at træffe midlertidige afgørelser om forældremyndighed, f.eks. udpege en midlertidig forældremyndighedsindehaver efter forældreansvarslovens § 28, fordi den, der har forældremyndigheden over barnet, er forhindret i at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold.

5.4.1. Barnet opholder sig i Danmark, og dets bopæl kendes ikke (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 4, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 6)

Hvis barnets bopæl ikke kendes, kan en sag om forældremyndighed mv. behandles i Danmark, hvis barnet opholder sig her, jf. § 448 f, stk. 1, nr. 4, og konventionens artikel 6.

Hvis barnets ophold i Danmark er etableret ved en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse, har danske myndigheder dog som udgangspunkt ikke kompetence til at behandle sagen (se pkt. 5.3.).

5.4.2. Barnet opholder sig i Danmark på grund af uroligheder i sit hjemland (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 3, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 7)

En sag om forældremyndighed mv. kan behandles i Danmark, hvis barnet opholder sig her i landet og som følge af uroligheder el.lign. er fordrevet fra sit hjemland, jf. § 448 f, stk. 1, nr. 3, og konventionens artikel 7.

Bestemmelsen giver kompetence til at træffe afgørelse om forældremyndighed mv. vedrørende børn, der opholder sig i Danmark, mens deres anmodning om asyl er under behandling i Danmark.

Udlændingelovens § 56 a indeholder en særregel om udpegning af en repræsentant for en uledsaget, mindreårig udlænding. Denne repræsentant har i forhold til barnet de samme rettigheder og pligter som en forældremyndighedsindehaver (se note 6). Hvis et barn er omfattet af udlændingelovens § 56 a, anvendes muligheden for at udpege en midlertidig forældremyndighedsindehaver efter forældreansvarslovens § 28 ikke.

5.4.3. Barnet opholder sig i Danmark, og sagen er hastende (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 5, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 11-12)

En sag om forældremyndighed mv. kan behandles i Danmark, hvis barnet opholder sig her, og sagen er hastende, jf. § 448 f, stk. 1, nr. 5, og konventionens artikel 11-12 (se note 7).

I sager, der alene er omfattet af retsplejelovens § 448 f er det endvidere en betingelse, at sagen er så hastende, at en afgørelse fra myndighederne i det land, hvor barnet har bopæl, ikke kan afventes.

Ud over udpegning af en midlertidig forældremyndighedsindehaver vil bestemmelsen f.eks. kunne finde anvendelse, hvis et barn, der bor i udlandet, er på samvær hos en forælder her i landet, og der opstår mistanke om, at samværsforælderen ikke kan tage vare på barnet, eller at samværsforælderen udsætter barnet for overgreb. I sådanne situationer har statsforvaltningen international kompetence til f.eks. at suspendere samværet efter forældreansvarslovens §§ 21 og 29.

Bestemmelsen giver endvidere Familiestyrelsen kompetence til efter forældreansvarslovens § 27 at træffe midlertidige afgørelser om forældremyndighed i sager, hvor et barn er undergivet fælles forældremyndighed og midlertidigt opholder sig i Danmark, og der er aktuel risiko for, at den ene forælder vil bortføre barnet til udlandet.

5.5. Behandling af forældremyndighedssag mv. under sag om separation eller skilsmisse (Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 10)

Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 10 giver en kontraherende stat mulighed for at fastsætte regler for, at en sag om forældremyndighed mv. kan behandles i forbindelse med en sag om separation eller skilsmisse mellem barnets forældre. Denne mulighed er ikke udnyttet i dansk ret. En sag om forældremyndighed mv. kan derfor ikke behandles i Danmark i forbindelse med en sag om separation eller skilsmisse, medmindre der er kompetence til at behandle sagen her i landet efter de øvrige kompetenceregler.

5.6. Aftale om forældremyndighed vedrørende et barn, der har bopæl i udlandet

Forældreansvarslovens §§ 7, 9, 10 og 13 giver mulighed for at indgå aftaler om forældremyndighed over børn. Forældremyndighedsaftaler er efter disse bestemmelser kun gyldige, hvis de er anmeldt til eller godkendt af statsforvaltningen eller retten.

Spørgsmålet om indgåelse af aftale om forældremyndighed efter dansk ret kan f.eks. opstå, hvor forældremyndigheden over et barn, der har bopæl i udlandet, ønskes tillagt en person, der bor i Danmark, med henblik på, at barnet bosætter sig i Danmark. Selvom det er hensigten med forældremyndighedsaftalen, at barnet skal bo i Danmark, har barnet på det tidspunkt, hvor overførslen af forældremyndighed søges gennemført, ikke bopæl i Danmark. Der er derfor ikke kompetence til at behandle sagen i Danmark. Det er uden betydning for dette, om barnet på det tidspunkt, hvor anmodningen indgives, har midlertidigt ophold i Danmark, f.eks. på grundlag af turistvisum (se pkt. 5.1.).

Forældrene må i stedet henvises til at søge forældremyndighedssagen behandlet i barnets bopælsland. Det gælder også situationer, hvor den forælder, der har forældremyndigheden over barnet alene, bor med barnet i udlandet og ønsker at etablere fælles forældremyndighed med den anden forælder, der bor i Danmark. Om anerkendelse af udenlandske forældremyndighedsafgørelser henvises til vejledning om anerkendelse af udenlandske afgørelser mv. om forældremyndighed, der findes på familiestyrelsen.dk.

Forældrene har også mulighed for at anmode statsforvaltningen om at overtage behandlingen af sagen efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 8-9 (se pkt. 5.8.).

5.7. Kompetenceaftaler, herunder stiltiende accept af kompetence

Kompetencereglerne i retsplejeloven og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen giver ikke parterne mulighed for at aftale, at en sag om forældremyndighed mv. skal behandles i Danmark, selvom der efter kompetencereglerne ikke er kompetence til at behandle den her. Det gælder også, selvom der var kompetence til at få sagen behandlet i Danmark, da kompetenceaftalen blev indgået. Det afgørende for danske myndigheders kompetence er forholdene ved indgivelsen af anmodningen om forældremyndighed mv. til statsforvaltningen (se pkt. 5.2.). Det indebærer bl.a., at en fælles ansøgning om forældremyndighed skal afvises, hvis betingelserne for at behandle den her i landet ikke er opfyldt. Der kan dog være mulighed for at overføre kompetencen til at behandle ansøgningen til Danmark efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 8-9 (se pkt. 5.8.).

Endvidere kan statsforvaltningen ikke behandle en anmodning, hvis kompetencebetingelserne ikke er opfyldt, selvom modparten ikke protesterer mod kompetencen. Stiltiende accept af kompetence kan således ikke danne grundlag for kompetence (se note 8).

Samtidig skal danske myndigheder ikke respektere en aftale om, at en sag om forældremyndighed mv. skal behandles i et bestemt andet land (se TFA1999, 2VL og U2005, 2338). Selvom der er indgået en sådan aftale, kan sagen behandles her i landet, hvis der er kompetence til det efter kompetencereglerne.

5.8. Overførsel af kompetence (Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 8 og 9)

Konventionens artikel 8 og 9 giver mulighed for, at kompetencen til at behandle en bestemt sag om forældremyndighed mv. i visse situationer kan overføres fra en kompetent myndighed i en kontraherende stat til en myndighed i en anden kontraherende stat, der ellers ikke ville have kompetence til at behandle sagen. Disse regler om kompetenceoverførsel er beskrevet i vejledning nr. 9470 af 6. oktober 2011 om anvendelsen af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i sager efter forældreansvarsloven.

5.9. Litispendens – flere samtidigt verserende sager om forældremyndighed mv.

Hvis der samtidig med en sag om forældremyndighed mv. i Danmark verserer en sag om samme spørgsmål i udlandet, opstår spørgsmålet om, hvorvidt den udenlandske sag - hvis den er anlagt før den danske sag - skal have forrang for den danske sag. Har den udenlandske sag forrang for den danske sag, skal den danske sag vige for den udenlandske sag og afvises. I så fald vil den udenlandske sag have »litispendensvirkning« i forhold til den danske sag (se note 9). Litispendens-reglerne beskrives i det følgende:

5.9.1. Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 13

Efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 13 skal en myndighed i en konventionsstat, der efter konventionens artikel 5-10 har kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv., afvise at behandle sagen, hvis der på det tidspunkt, hvor sagen blev indledt, allerede var indledt en tilsvarende sag i en anden kontraherende stat. Dette gælder dog kun, når der i denne anden stat var kompetence til at behandle den først anlagte sag efter konventionens artikel 5-10, da denne sag blev anlagt, og den anden sag stadig er under behandling.

Det må antages, at bestemmelsen ikke finder anvendelse ved barnets flytning fra en konventionsstat til en anden konventionsstat (se pkt. 5.2.1.).

Gøres det gældende, at sagen i Danmark skal afvises på grund af en tidligere anlagt sag om forældremyndighed mv. i en anden kontraherende stat, skal statsforvaltningen udsætte sagen på, at parterne fremlægger nærmere oplysninger om den udenlandske sag. Hvis den udenlandske sag skal tillægges litispændsvirkning, afviser statsforvaltningen sagen (se pkt. 8).

5.9.2. Uden for konventionssamarbejdet

Uden for konventionssamarbejdet gælder der i dansk ret næppe en generel regel om litispænds i sager om forældremyndighed. Det antages dog, at en dansk myndighed, der modtager en anmodning om forældremyndighed i en situation, hvor der allerede verserer en tilsvarende forældremyndighedssag i udlandet, efter en konkret vurdering kan beslutte at afvise sagen.

Det antages endvidere, at der gælder en almindelig regel om litispænds i forældremyndighedssager, når der er anlagt en forældremyndighedssag i en stat, der har tiltrådt Europarådskonventionen af 1980, og der senere anlægges en tilsvarende sag i Danmark. Det skyldes, at forældremyndighedsafgørelser fra sådanne stater anerkendes i Danmark, hvis betingelserne i konventionen herfor er opfyldt. Se vejledning om anerkendelse af udenlandske afgørelser mv. om forældremyndighed, der findes på familiestyrelsen.dk.

Det må antages, at dette også gælder sager om barnets bopæl og om samvær.

Fra retspraksis se TFA2010. 446/1V (U2010. 1744V): Verserende forældremyndighedssag i Italien forhindrede behandlingen af forældremyndighedssag i Danmark, også selvom anmodning om tilbagelevering af børnene til Italien (hvorfra de var blevet bortført til Danmark) var blevet afslået.

6. Den Nordiske Ægteskabskonvention

Gennem henvisningen i forældreansvarslovens § 46 til retsplejelovens § 448 f, stk. 4, reguleres statsforvaltningernes internationale kompetence også af artikel 8, 8 a og 9 i Den Nordiske Ægteskabskonvention (»Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om ændring i konventionen mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende internationalprivatretnlige

bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål undertegnet i Stockholm den 6. februar 1931«, jf. bekendtgørelse (C) nr. 323 af 28. december 1931).

Konventionens artikel 8, 8 a og 9 blev ændret (se note 10) ved nordisk overenskomst af 6. februar 2001 om ændring af den nordiske konvention af 6. februar 1931 indeholdende internationalprivatretnlige bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål, jf. bekendtgørelse (C) nr. 34 af 28. november 2002, og har herefter følgende ordlyd:

Artikel 8:

»Stk. 1. I forbindelse med et spørgsmål om separation eller skilsmisse kan samme eller anden myndighed også behandle spørgsmål om midlertidig ophævelse af samlivet og deling af formuen. Der kan endvidere træffes afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, såfremt

- 1) barnet er ægtefællernes fælles barn, og
- 2) barnet har sit sædvanlige opholdssted i den stat, hvor spørgsmålet om separation eller skilsmisse tages under behandling.

Stk. 2. Har barnet ikke sit sædvanlige opholdssted i den stat, hvor spørgsmålet om separation eller skilsmisse tages under behandling, kan der i denne stat alligevel træffes afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl samt samvær, såfremt

- 1) barnet har sit sædvanlige opholdssted i en kontraherende stat,
- 2) barnet er ægtefællernes fælles barn, og mindst en af ægtefællerne har forældremyndigheden over barnet,
- 3) ægtefællerne har accepteret, at spørgsmålet afgøres i denne stat, og
- 4) det er bedst for barnet, at spørgsmålet behandles i denne stat.

Stk. 3. I sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær skal kompetencen efter stk. 1 og 2 udøves i overensstemmelse med Haag-konventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser, særlig dennes artikel 3 og 16.«

Artikel 8 a, stk. 1:

»Stk. 1. Indbringes et spørgsmål efter artikel 8 mellem de samme parter for kompetente myndigheder i forskellige kontraherende stater, skal den myndighed, ved hvilken sagen er blevet anlagt senere, på embeds vegne afvise sagen til fordel for den første myndighed.«

Artikel 9, stk. 1:

»Stk. 1. Ved de i artikel 8 nævnte afgørelser anvendes i hver kontraherende stat den dér gældende lov.«

Det bopælsbegreb, der anvendes i konventionen, er det samme, som anvendes i retsplejelovens § 448 f, dvs. sædvanligt opholdssted, jf. pkt. 5.1.

7. Særligt om ansvars- og omsorgserklæringer; forældreansvarslovens § 7, stk. 2

Efter forældreansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 1, får forældre, der ikke er gift med hinanden, fælles forældremyndighed,

hvis de afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring i forbindelse med registrering eller anerkendelse af faderskabet til barnet over for personregisterføreren, statsforvaltningen eller retten.

Reglerne om danske myndigheders internationale kompetence til at behandle sager om faderskab afviger på flere punkter fra kompetencereglerne i relation til forældremyndighed mv. En sag om faderskab, herunder afgivelse af omsorgs- og ansvarserklæring, kan således behandles i Danmark, selvom barnet ikke har bopæl her i landet.

I § 7, stk. 2, er det derfor bestemt, at en omsorgs- og ansvarserklæring ikke etablerer fælles forældremyndighed, hvis betingelserne i retsplejelovens § 448 f – herunder kompetencereglerne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen – for at behandle spørgsmål om forældremyndighed her i landet ikke er opfyldt. I så fald har erklæringen alene virkning i forhold til anerkendelsen af faderskabet.

8. Afvisning af at behandle en sag om forældremyndighed mv. på grund af manglende international kompetence

Hvis statsforvaltningen ikke mener, at den har international kompetence til at behandle en sag om forældremyndighed mv., skal statsforvaltningen afvise at behandle sagen. Statsforvaltningen skal træffe en begrundet afgørelse om afvisningen. Det skal fremgå af afgørelsen, at den kan enten indbringes for domstolene (se pkt. 8.1.) eller påklages til Familiestyrelsen (se pkt. 8.2.).

8.1. Sager om forældremyndighed og barnets bopæl, der kan indbringes for retten

Afviser statsforvaltningen at behandle en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl under henvisning til, at danske myndigheder efter ovennævnte regler ikke har kompetence til at behandle den, skal statsforvaltningen efter forældreansvarslovens § 46, stk. 2, indbringe sagen for retten, hvis en af parterne anmoder herom.

Dette gælder dog kun de sager om forældremyndighed og barnets bopæl, som statsforvaltningen efter lovens § 40, stk. 1, efter anmodning skal indbringe for retten, hvis betingelserne herfor er opfyldt:

- Uenighed om opløsning af fælles forældremyndighed (§ 11).
- Etablering af fælles forældremyndighed eller overførsel af forældremyndighed mod protest (§ 14).
- Afgørelse om barnets bopæl (§ 17).
- Forældremyndighed ved forældremyndighedsindehaverens død (§ 15; indbringelse af sager efter § 15 for retten følger af § 37).
- Hvis retten finder, at der er kompetence til at behandle sagen i Danmark, kan den hjemvise sagen til fornyet behandling i statsforvaltningen.

Om fremgangsmåden ved indbringelse af en sag for retten henvises til vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl, der findes på familiestyrelsen.dk.

8.2. Andre sager om forældremyndighed og barnets bopæl samt samværssager mv.

I de sager, hvor statsforvaltningens materielle afgørelse om forældremyndighed mv. efter lovens § 41, stk. 1, kan påklages til Familiestyrelsen, omfatter denne klageadgang også afgørelser om afvisning af at behandle en sag på grund af manglende international kompetence. Det drejer sig om følgende sagstyper:

- Anmeldelse eller godkendelse af aftaler om forældremyndighed (§ 7, stk. 1, § 9, § 10 og § 13).
- Afgørelse om samvær med forældre (§ 19, jf. § 21).
- Afgørelse om samvær med andre end forældre (§ 20, jf. § 21).
- Afgørelse om samvær med et bortadopteret barn (§ 20 a, jf. § 21).
- Midlertidig afgørelse om samvær (§ 29).
- Afgørelse om anden kontakt end samvær (f.eks. telefon- eller brevkontakt) og om fratagelse af retten til orientering mv. om barnet (§ 22 og § 23, stk. 4).
- Tilladelse til at tage barnet med til udlandet, Grønland eller Færøerne (§ 25).
- Afgørelse om midlertidig forældremyndighed eller bopæl for barnet under behandlingen af en sag om forældremyndighed eller bopæl (§ 26).
- Afgørelse om midlertidig forældremyndighed, fordi forældremyndighedsindehaveren er forhindret i at træffe bestemmelse om barnets forhold (§ 28).

9. Lovvalg

Efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 15, stk. 1, afgøres sager om forældremyndighed mv. efter loven i den stat, hvor sagen behandles (domsstaten), uanset hvor barnet eller dets forældre bor eller opholder sig. En sag om forældremyndighed mv., der behandles ved en dansk statsforvaltning eller domstol, skal således afgøres efter forældreansvarsloven. Konventionen giver ikke parterne mulighed for at aftale, at en sag om forældremyndighed mv. skal afgøres efter et andet lands lov.

Efter konventionens artikel 15, stk. 2, kan loven i en anden stat dog undtagelsesvist inddrages ved afgørelsen af en sag om forældremyndighed mv. Det forudsætter imidlertid, dels at det er påkrævet af hensyn til barnet, dels at sagen har en væsentlig tilknytning til den anden stat. Denne anden stat behøver ikke at have tilsluttet sig konventionen.

For statsforvaltningen kan det f.eks. være relevant at overveje at inddrage en anden stats lovgivning, hvis der er søgt om en ændring af en afgørelse om forældreansvar fra en anden kontraherende stat, og den pågældende type af forældreansvar ikke er omfattet af forældreansvarsloven (se pkt. 10). Dette kunne f.eks. opstå i en situation, hvor barnet efter den anden stats ret har mere end 2 forældreansvarsindehavere, f.eks. hvor bedste- eller stedforældre har del i forældreansvaret sammen med barnets forældre.

10. Sager om forældreansvar, der ikke kendes i Danmark

Haagerbørnebeskyttelseskonventionen omfatter afgørelser om forældreansvar, der ikke kendes i dansk ret. Det kan være afgørelser om enkelttvister mellem forældre med fælles forældremyndighed, eksempelvis om skolevalg. Det indebærer, at der som følge af konventionens kompetenceregler vil kunne opstå situationer, hvor en sag om forældreansvar skal behandles i Danmark, selvom den pågældende form for forældreansvar ikke kendes i dansk ret.

Efter Familiestyrelsens opfattelse skal sådanne sager afgøres efter de regler i forældreansvarsloven, som sagen mest naturligt hører til. Er der f.eks. søgt om en ændring af en

kontraherende stats afgørelse om en bedsteforælders ret til orientering om barnet, må ansøgningen behandles efter en analogi af forældreansvarslovens § 23. Hvis det er påkrævet af hensyn til barnet, kan sagen dog afgøres efter loven i en anden stat, som sagen har en væsentlig tilknytning til, eller loven i denne stat kan inddrages i afgørelsen, jf. konventionens artikel 15, stk. 2, der er beskrevet i pkt. 9.

11. Bortfald af tidligere vejledning

Ved denne vejledning bortfalder vejledning af 6. september 2007 om international kompetence i sager om forældremyndighed, samvær mv.

Familiestyrelsen, den 19. december 2011

LARS THØGERSEN

Bilag 1**Kompetencebestemmelserne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen****KAPITEL II****KOMPETENCE****Artikel 5**

- 1) De retslige eller administrative myndigheder i den kontraherende stat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, har kompetence til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af barnets person eller formue.
- 2) Hvis barnets sædvanlige opholdssted ændres til en anden kontraherende stat, tilfalder kompetencen, med forbehold af artikel 7, myndighederne i den stat, hvor barnet har fået nyt sædvanligt opholdssted.

Artikel 6

- 1) For flygtningebørn og børn, der er internationalt fordrevne på grund af uroligheder i deres land, har myndighederne i den kontraherende stat, på hvis område disse børn befinder sig som følge af deres fordrivelse, den i artikel 5, stk. 1, omhandlede kompetence.
- 2) Stk. 1 finder også anvendelse på børn, hvis sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås.

Artikel 7

- 1) I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn bevarer myndighederne i den kontraherende stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelser eller tilbageholdelsen, deres kompetence, indtil barnet har fået sædvanligt opholdssted i en anden stat, og
 - a) hver person, institution eller anden myndighed, der har forældremyndighed, har affundet sig med fjernelser eller tilbageholdelsen, eller
 - b) barnet har boet i denne anden stat i et tidsrum af mindst ét år, efter at den person, institution eller anden myndighed, der har forældremyndighed, har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, og ingen anmodning om tilbagegivelse af barnet fremsat inden for dette tidsrum fortsat er under behandling, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser.
- 2) En fjernelse eller tilbageholdelse af et barn skal anses for ulovlig:
 - a) når den strider mod en forældremyndighed, der tilkommer en person, institution eller anden myndighed, i fællesskab eller alene, i henhold til loven i den stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelser eller tilbageholdelsen, og
 - b) denne forældremyndighed faktisk blev udøvet, i fællesskab eller alene, da fjernelser eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke fjernelser eller tilbageholdelsen var sket.

Den i litra a omhandlede forældremyndighed kan navnlig følge af loven eller være tilkendt ved en retslig eller administrativ afgørelse eller en aftale, der er gyldig i henhold til loven i den pågældende stat.

- 3) Så længe de i stk. 1 omhandlede myndigheder bevarer deres kompetence, kan myndighederne i den kontraherende stat, hvortil barnet er blevet fjernet, eller hvor det tilbageholdes, kun træffe de hasteforanstaltninger efter artikel 11, der er nødvendige for at beskytte barnets person eller formue.

Artikel 8

- 1) Undtagelsesvis kan den myndighed i en kontraherende stat, der har kompetence efter artikel 5 eller 6, hvis den finder, at en myndighed i en anden kontraherende stat i en konkret sag er bedre egnet til at vurdere, hvad der er til barnets bedste, enten:
 - direkte eller med bistand fra centralmyndigheden i sin egen stat anmode den pågældende anden myndighed om at overtage kompetencen til at træffe de beskyttelsesforanstaltninger, den anser for nødvendige, eller

- udsætte behandlingen af sagen og opfordre parterne til at indgive en sådan anmodning til myndigheden i den pågældende anden stat.
- 2) De kontraherende stater, til hvis myndigheder der kan indgives en anmodning som omhandlet i stk. 1, er:
 - a) en stat, som barnet er statsborger i;
 - b) en stat, som barnet har formue i;
 - c) en stat, hvis myndigheder har modtaget en anmodning om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab vedrørende barnets forældre;
 - d) en stat, som barnet har en væsentlig tilknytning til.
- 3) De berørte myndigheder kan udveksle synspunkter.
- 4) Den myndighed, der modtager en anmodning som omhandlet i stk. 1, kan overtage kompetencen fra den myndighed, der har kompetence efter artikel 5 eller 6, hvis den finder, at dette er til barnets bedste.

Artikel 9

- 1) Hvis myndighederne i en kontraherende stat som omhandlet i artikel 8, stk. 2, finder, at de i en konkret sag er bedre egnede til at vurdere, hvad der er til barnets bedste, kan de enten:
 - direkte eller med bistand fra centralmyndigheden i den pågældende stat anmode den kompetente myndighed i den kontraherende stat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, om at få tillagt kompetencen til at træffe de beskyttelsesforanstaltninger, de anser for nødvendige, eller
 - opfordre parterne til at indgive en sådan anmodning til myndighederne i den kontraherende stat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted.
- 2) De berørte myndigheder kan udveksle synspunkter.
- 3) Den myndighed, der foranlediger anmodningen, kan kun udøve kompetence i stedet for myndigheden i den kontraherende stat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, hvis sidstnævnte myndighed accepterer anmodningen.

Artikel 10

- 1) Uden at det berører artikel 5 til 9, kan myndighederne i en kontraherende stat, der udøver deres kompetence til at træffe afgørelse om en anmodning om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab vedrørende forældrene til et barn, der har sit sædvanlige opholdssted i en anden kontraherende stat, for så vidt dette er hjemlet i loven i deres egen stat, træffe foranstaltninger til beskyttelse af det pågældende barns person eller formue, hvis
 - a) en af forældrene på det tidspunkt, hvor sagen blev indledt, havde sit sædvanlige opholdssted i den pågældende stat, og en af forældrene havde forældreansvar over for barnet, og
 - b) disse myndigheders kompetence til at træffe sådanne foranstaltninger er accepteret af forældrene samt af enhver anden person med forældreansvar over for barnet, og dette er til barnets bedste.
- 2) Den i stk. 1 omhandlede kompetence til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af barnet ophører, så snart der er truffet endelig afgørelse om imødekommelse eller afvisning af anmodningen om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskabet, eller sagen er afsluttet af anden grund.

Artikel 11

- 1) I alle hastetilfælde har myndighederne i en kontraherende stat, på hvis område barnet befinder sig eller har formue, kompetence til at træffe alle nødvendige beskyttelsesforanstaltninger.
- 2) Foranstaltninger, der er truffet efter stk. 1 vedrørende et barn, der har sit sædvanlige opholdssted i en kontraherende stat, bortfalder, så snart de myndigheder, der har kompetence efter artikel 5 til 10, har truffet de efter forholdene nødvendige foranstaltninger.
- 3) Foranstaltninger, der er truffet efter stk. 1 vedrørende et barn, der har sit sædvanlige opholdssted i en ikke-kontraherende stat, bortfalder i enhver kontraherende stat, så snart de efter forholdene nødvendi-

ge foranstaltninger, der er truffet af myndighederne i en anden stat, anerkendes i den pågældende kontraherende stat.

Artikel 12

- 1) Med forbehold af artikel 7 har myndighederne i en kontraherende stat, på hvis område barnet befinder sig eller har formue, kompetence til at træffe foranstaltninger af foreløbig karakter til beskyttelse af barnets person eller formue med en territorial virkning, der begrænser sig til den pågældende stat, for så vidt sådanne foranstaltninger ikke er uforenelige med foranstaltninger, der allerede er truffet af myndigheder, der har kompetence efter artikel 5 til 10.
- 2) Foranstaltninger, der er truffet efter stk. 1 vedrørende et barn, der har sit sædvanlige opholdssted i en kontraherende stat, bortfalder, så snart de myndigheder, der har kompetence efter artikel 5 til 10, har truffet afgørelse om de beskyttelsesforanstaltninger, der måtte være nødvendige efter forholdene.
- 3) Foranstaltninger, der er truffet efter stk. 1 vedrørende et barn, der har sit sædvanlige opholdssted i en ikke-kontraherende stat, bortfalder i den kontraherende stat, hvor de blev truffet, så snart de efter forholdene nødvendige foranstaltninger, der er truffet af myndighederne i en anden stat, anerkendes i den pågældende kontraherende stat.

Artikel 13

- 1) De myndigheder i en kontraherende stat, der efter artikel 5 til 10 har kompetence til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af et barns person eller formue, skal afstå fra at udøve denne kompetence, hvis der på det tidspunkt, hvor sagen blev indledt, var indgivet anmodning om tilsvarende foranstaltninger til myndighederne i en anden kontraherende stat, der havde kompetence efter artikel 5 til 10 på det tidspunkt, hvor anmodningen blev fremsat, og denne anmodning stadig er under behandling.
- 2) Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis de myndigheder, som anmodningen om foranstaltninger oprindeligt blev indgivet til, har givet afkald på kompetencen.

Artikel 14

Foranstaltninger, der er truffet efter artikel 5 til 10, forbliver i kraft på de fastsatte vilkår, selv om det grundlag, hvorpå kompetencen blev støttet, ikke længere består som følge af ændrede omstændigheder, så længe de myndigheder, der har kompetence efter denne konvention, ikke har ændret, erstattet eller ophævet de pågældende foranstaltninger.

Bilag 2**Kompetencebestemmelserne i retsplejelovens § 448 f**

§ 448 f. Sag om forældremyndighed og barnets bopæl kan behandles her i riget, såfremt

- 1) barnet har bopæl her,
- 2) barnet ulovligt er ført til udlandet eller ulovligt tilbageholdes i udlandet og barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen havde bopæl her,
- 3) barnet opholder sig her og som følge af uroligheder eller lignende er fordrevet fra sit hjemland,
- 4) barnet opholder sig her og barnets bopæl ikke kendes eller
- 5) barnet opholder sig her og sagen er så hastende, at en afgørelse fra myndighederne i det land, hvor barnet har bopæl, ikke kan afventes.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2, finder ikke anvendelse, hvis

- 1) barnet har haft bopæl i udlandet i mere end et år efter, at indehaveren af forældremyndigheden har fået eller burde have fået kendskab til barnets bopæl,
- 2) der inden for dette tidsrum ikke er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet, som stadig er under behandling, og
- 3) barnet er faldet til i sine nye omgivelser.

Stk. 3. Stk. 1, nr. 1 og 4, finder ikke anvendelse, hvis barnet ulovligt er ført her til landet eller ulovligt tilbageholdes her, medmindre

- 1) barnet har haft bopæl her i mere end et år efter, at indehaveren af forældremyndigheden har fået eller burde have fået kendskab til barnets bopæl, og der ikke inden for dette tidsrum er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet eller
- 2) en anmodning om tilbagegivelse af barnet er blevet afslået.

Stk. 4. Stk. 1-3 kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.

Bilag 3**Noter til vejledningen**

- 1) Kompetencereglerne i retsplejelovens § 448 f blev bragt i overensstemmelse med kompetenceregler i Haagerbørnebeskyttelseskonventionens ved § 12, nr. 4, i Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven.
- 2) Sædvanligt opholdssted anvendes som den afgørende tilknytningsfaktor i de fleste konventioner udarbejdet under Haagerkonferencen om International Privatrecht samt i den civilretlige EU-lovgivning. Begrebet er imidlertid ikke defineret af hverken Haagerkonferencen eller i EU-lovgivningen. Det er en international retlig standard under stadig udvikling. Enhver anvendelse af begrebet må derfor ske i overensstemmelse med den til enhver tid gældende praksis på det pågældende retsområde. En international definition af sædvanligt opholdssted findes i Europarådets resolution om domicil og opholdssted. Efter resolutionen afgøres en persons sædvanlige opholdssted alene af faktuelle kriterier. Hensigten med opholdet har ikke afgørende betydning for bestemmelse af en persons sædvanlige opholdssted, men personens hensigt kan dog inddrages i vurderingen. Det er efter resolutionen muligt at have sædvanligt opholdssted i mere end én stat. Europarådets definition er formentlig dækkende for indholdet af begrebet sædvanligt opholdssted i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Resolutionen er optrykt som bilag 4 i Betænkning nr. 1467/2005 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, der findes på familiestyrelsen.dk.

Se om sædvanligt opholdssted – habitual residence – pkt. 3.3.1.2.3. i Betænkning nr. 1467/2005 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, der findes på familiestyrelsen.dk.

Bopæl og sædvanligt opholdssted står i modsætning til domicil, der er det bopælsbegreb, der anvendes i separations- og skilsmisssager i dansk ret, jf. retsplejelovens § 448 c. Ved domicil forstås efter dansk ret den stat eller det territoriale område, hvor en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være rent midlertidigt.

- 3) Den forklarende rapport til Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, der findes på hcch.net, indeholder i pkt. 42 følgende: »Where the change of habitual residence of the child from one State to another occurs at a time when the authorities of the first habitual residence are seised of a request for a measure of protection, the question arises as to whether these authorities retain their competence to take this measure (perpetuatio fori) or whether the change of habitual residence deprives them ipso facto of this jurisdiction and obliges them to decline its exercise. The Commission rejected by a strong majority a proposal by the Australian, Irish, British and United States delegations favourable to the perpetuatio fori. Certain delegations explained their negative vote by their hostility to the very principle of perpetuatio fori in this field and wanted jurisdiction to change automatically in case of a change of habitual residence, while other delegations thought that it would be more simple or the Convention not to say anything on this subject thereby abandoning to the procedural law the decision on perpetuatio fori. The first opinion appeared to be the more exact in the case of a change of habitual residence from one Contracting State to another Contracting State. Indeed it is not acceptable that in such a situation, which is located entirely within the interior of the scope of application of the Convention, the determination of jurisdiction be left to the law of each of the contracting States. Moreover this solution is one which currently prevails for the interpretation of the Convention of 5 October 1961. On the other hand, in the case of a change of habitual residence from a Contracting State to a non-Contracting State, Article 5 ceases to be applicable from the time of the change of residence and nothing stands in the way of retention of jurisdiction, under the national law of procedure, by the authority of the Contracting State of the first habitual residence which has been seised of the matter, although the other Contracting States are not bound by the Convention to recognise the measures which may be taken by this authority.«

- 4) Se bemærkningerne til § 32 a i lov om forældremyndighed og samvær, der blev indsat i loven ved § 7, nr. 5, Haagerbørnebeskyttelsesloven. En tilsvarende bestemmelse findes nu i forældreansvarslovens § 46:

»Forslaget indebærer, at det afgørende for danske myndigheders internationale kompetence i forældremyndighedssager er forholdene på tidspunktet for statsforvaltningens modtagelse af sagen. Den omstændighed, at forholdene ændres under statsforvaltningens behandling af en forældremyndighedssag, f.eks. at barnet flytter fra Danmark, medfører således ikke, at danske myndigheder mister kompetencen til at behandle sagen, hvis det ikke lykkes at finde en mindelig løsning på forældremyndighedsspørgsmålet, og statsforvaltningen derfor – efter anmodning fra en af parterne – indbringer sagen for retten, jf. lovens § 30 b. Tilsvarende princip følger for domstolenes vedkomme af retsplejelovens § 235, jf. § 348. Indbringes sagen for retten, og finder retten, at der ved forældremyndighedssagens begyndelse i statsforvaltningen ikke var international kompetence til at behandle den, vil retten kunne afvise sagen.«
- 5) Haagerkonventionen af 1980 - Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser i dansk ret - findes i bekendtgørelse (C) nr. 110 af 21. december 1991. Europarådskonventionen af 1980 - Den europæiske konvention af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed – findes i bekendtgørelse (C) nr. 103 af 17. oktober 1991).
- 6) Repræsentantordningen blev indført ved lov nr. 60 af 29. januar 2003 om ændring af udlændingeloven og integrationsloven (Behandlingen af sager vedrørende uledsagede mindreårige asylansøgere). Ordningen er beskrevet nærmere i cirkulæreskrivelse nr. 9126 af 26. marts 2003 om udpegning af repræsentanter for uledsagede mindreårige asylansøgere.
- 7) Konventionens artikel 12 vedrører også kompetence til at behandle hastende sager, men da den kun omfatter afgørelser »med territorial virkning«, har den næppe praktisk betydning i sager om forældremyndighed mv.
- 8) U2007. 314 viser, at stiltiende accept af kompetence i form af manglende protest mod behandlingen af en sag ikke etablerer kompetence til at behandle en skilsmisssag. Tilsvarende må antages at gælde i sager om forældremyndighed mv.
- 9) Se om litispendens pkt. 3.3.2.4. i Betænkning nr. 1467/2005 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, der findes på familiestyrelsen.dk.
- 10) Ændringen af konventionen skyldtes ikrafttrædelsen for Finland og Sverige af Forordning (EU) nr. 2201/2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (Bruxelles IIa-forordningen), der på grund af det danske forbehold (retlige og indre anliggender) ikke gælder for Danmark.

Bilag 4**Indholdsfortegnelse**

1. Indledning
2. Oversigt over reguleringen af statsforvaltningernes internationale kompetence i sager om forældremyndighed mv.
3. Haagerbørnebeskyttelseskonventionen - generelt
4. Forholdet mellem kompetencereglerne i retsplejelovens § 448 f og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen
5. De generelle kompetenceregler: Retsplejelovens § 448 f og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen
 - 5.1. Barnet har bopæl i Danmark (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, og stk. 3, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 5)
 - 5.2. Tidspunktet for fastlæggelsen af den internationale kompetence
 - 5.2.1. Haagerbørnebeskyttelseskonventionen
 - 5.2.2. Retsplejelovens § 448 f
 - 5.3. Internationale børnebortførelser
 - 5.3.1. Barnet er blevet bortført til Danmark
 - 5.3.1.a. Barnet er blevet bortført til Danmark fra en stat, der har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (artikel 7)
 - 5.3.1.b. Barnet er blevet bortført til Danmark fra en stat, som Danmark ikke samarbejder med om børnebortførelser mv. (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, samt § 19 i børnebortførelsesloven)
 - 5.3.1.c. Barnet er blevet bortført til Danmark fra en ikke-konventionsstat (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3)
 - 5.3.2. Barn med bopæl i Danmark er blevet bortført til udlandet
 - 5.3.2.a. Barn med bopæl i Danmark er blevet bortført til en stat, der har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (artikel 7)
 - 5.3.2.b. Barn med bopæl i Danmark er blevet bortført til en stat, der ikke har tiltrådt Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 2, og stk. 2)
 - 5.4. Barnet har ophold, men ikke bopæl, i Danmark
 - 5.4.1. Barnet opholder sig i Danmark, og dets bopæl kendes ikke (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 4, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 6)
 - 5.4.2. Barnet opholder sig i Danmark på grund af uroligheder i sit hjemland (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 3, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 7)
 - 5.4.3. Barnet opholder sig i Danmark, og sagen er hastende (Retsplejelovens § 448 f, stk. 1, nr. 5, og Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 11-12)
 - 5.5. Behandling af forældremyndighedssag mv. under sag om separation eller skilsmisse (Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 10)
 - 5.6. Aftale om forældremyndighed vedrørende et barn, der har bopæl i udlandet
 - 5.7. Kompetenceaftaler, herunder stiltiende accept af kompetence
 - 5.8. Overførsel af kompetence (Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 8 og 9)
 - 5.9. Litispendens – flere samtidigt verserende sager om forældremyndighed mv.

5.9.1. Haagerbørnebeskyttelseskonventionens artikel 13

5.9.2. Uden for konventionssamarbejdet

6. Den Nordiske Ægteskabskonvention
7. Særligt om ansvars- og omsorgserklæringer; forældreansvarslovens § 7, stk. 2
8. Afvisning af at behandle en sag om forældremyndighed mv. på grund af manglende international kompetence
 - 8.1. Sager om forældremyndighed og barnets bopæl, der kan indbringes for retten
 - 8.2. Andre sager om forældremyndighed og barnets bopæl samt samværssager mv
9. Lovvalg
10. Sager om forældreansvar, der ikke kendes i Danmark
11. Bortfald af tidligere vejledning

Bilag 1 Kompetencebestemmelserne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Bilag 2 Kompetencebestemmelserne i retsplejelovens § 448 f

Bilag 3 Noter til vejledningen